

Vízkereszt, Urunk megjelenése

Ef 3,2-6

Isten titka

²Bizonyára hallottatok Isten kegyelmi adományáról, amelyben a ti javatokra részesültem. ³Kinyilatkoztatásból ismertem meg a titkot, mint fentebb röviden megírtam. ⁴Ha elolvassátok, megérthetitek, hogy betekintettem Krisztus titkába, ⁵amelyről korábban nem tudtak az emberek úgy, ahogy most a Lélek a szent apostoloknak és prófétáknak kinyilatkoztatta. ⁶Eszerint Jézus Krisztusban a pogányok is társörökösök, tagjai az egy testnek, és részesei az ígéretnek, az evangélium révén.

Szent Pál Isten titkának leírására a görög „misztérium” szót használja. Az evangéliumokban csak egyszer szerepel (Mk 4,11), ott az Isten országának a titkára vonatkozik, amelybe a tanítványi kör be van avatva, de a kívülállók nem. Pál, amikor a görögök között hirdette az igét, igen gyakran találkozott ezzel a szóval a széles körben elterjedt misztériumvallások, az eleuziszi misztériumok, a Kübele, a Düonisziosz- és a Mitrász-kultusz közismert vallási szövegei és tanításai kapcsán. Pál szóhasználatában azonban Isten titkos bölcsessége (1Kor 2,7) a megfeszített és feltámadt Krisztus művét jelenti. Maga is tapasztalta, hogy ezt a titkot mint értékes újdonságot a világ nem képes felfogni, hanem csak azok, akik képesek megérteni az általa hirdetett kinyilatkoztatást. Pál úgy értelmezi a saját küldetését, hogy éppen ezt a misztériumot, titkot kell igehirdetésével feltárni, és hogy hallgatói az ő igehirdetése által és Isten kegyelmével képesek megérteni ezt a titkot. A megértés minden esetben megvilágosodásszerű folyamat, mely azonos értékűvé tesz az egyházban zsidót és pogányt egyaránt. Olyan vallási élményről van szó, amelyet Pál is átélt és ennek átélésére segíti a híveket is. Pál ez a vallási élmény egyenrangú apostollá teszi a többi apostollal, aki „testileg” is ismerte Jézust nyilvános működése idején. Emiatt Pál leveleiben az evangéliumi igehirdetést soha nem ismétli el, mert annak ő nem volt tanúja, hanem teológiailag összefoglalja az evangéliumi igehirdetést. Jól tudja, hogy a megfeszített Krisztus titkának hirdetése a zsidóknak botrány, a pogányoknak pedig oktalanság, de azoknak, akik hisznek, Isten bölcsessége (1Kor 1,23 k.). Azok a természetes embereknek (Pálnál pszichikusok), akik csak saját természetes erejükben bíznak ez a titok érthetetlen. Csak a lelki (Pálnál pneumatikosz) emberek számára érthető, akiket megtanít erre a Lélek (1Kor 2,15). Kétségtelen, hogy

nagy lelki változáson kell keresztülmenni valakinek ahhoz, hogy Jézus keresztjét szépnek lássa, és megváltását értelmes dolognak fogja fel. Pál a vallási élménye miatt nem tartja magát rendkívüli embernek, hanem úgy értelmezi, hogy ez a vallási felismerés rója rá az igehirdetés feladatát: ezt az élményt tovább kell adnia. Pál Krisztus megértése, nem fogalmi jellegű és időben kivetíthető megértési folyamat. Pál Krisztus megértése egyetlen élményből származik, melyet egy életen keresztül magyaráz, és hihetetlen aktivitása is ebből az élményből táplálkozik. Ezért Pál gondolkodását és teológiáját nehezen értik meg azok, akik minden vallási élményt nélkülöznek. A világ és az egyén élete ilyen megvilágosodási élmény után egészen más, mint annak előtte.

A vallási megvilágosodás nem a vallási turizmus terméke. Amikor ellátogatunk a szent helyekre, akkor nem feltétlenül találkozunk azokkal a lelki élményekkel és azzal a megvilágosodással, amelyet a vallási élet nagyjai átéltek. Csak helyeket látunk és nem azt, ami azon a helyen történt Isten és ember között. A vallási szövegeknek csak az olvasása vallási élmény nélkül szintén érthetetlen gondolkodásba vezet be bennünket. A szellem- és a személyiségfejlődésnek számos állomása van. Egyesek számára a kínai zene élvezhetetlen és monoton, főleg ha nem ismerik a kínai kultúrát és filozófiát. Beethoven szimfóniáit nem élvezzi az, akit csak a rockzene tud „feldobni” erős ritmusával. Ahhoz, hogy a vallási szövegeket élvezni tudjuk, lelkünknek egy bizonyos fejlődésen kell átmennie. Ez egy elég bonyolult folyamat, nehéz megmondani, hogy kinél mikor, és minek a hatására nyílik meg a lelke az Isten kinyilatkoztatása számára. Annyi biztos, hogy szükséges az életnek egy átfogó szemlélete. Van, aki egy életen keresztül eljátszik apró újdonságokkal anélkül, hogy átfogó szemléletet alakítana ki. Van, aki képtelen saját életének és tevékenységének folyamatos rendezésére. Van, aki soha nem tud elvonatkoztatni a saját életétől és érdekeitől. Mindezek számára Isten kinyilatkoztatása nehezen lesz érthető. Pálnak egy nagy megvilágosodási élménye megváltoztatta nemcsak a gondolkodását, hanem a tevékenységét és az egész viszonyrendszerét. Igehirdetése során soha sem elvont tanítást akart átadni, hanem a vallási élményben akarta részesíteni hallgatóságát. Ez a vallási élmény tette naggyá az ősegyházat, nélküle az egyházi élet csak monoton tevékenység lenne. Csak Isten titkába való betekintés teszi élővé a vallásosságot.